

θά γ' ἔγ' μὰ σὴν ἐκκλησίᾳ θὰ τῶθρῃς.» Βάρεσε καλά, τοῖ πατέρα νταμπιάς, ὅπως ἔλεγε, κόνιτρε γὰ τοῦ κατέθῃ. Νὰ θὰ βάλλῃ μὲ τὸν Ἀχιλλῆ; ποῦ ἔχανε ἕνα παιδί ποῦ τὸν ἐδοῦλενε τὸ μερόνυχτο εἴκοσι ὄρες καὶ πασιγενὴ δουλειᾶν κ' ἔχανε ἕνα δοῦλο; Ἔϊταν ποῦ. Καὶ τὸ πρῶμα πῆγαινε σὲ μάκρος ἔτσι ἄλιτο.

Ὁ Γιώργης, παιδί δεκάξη χρονῶν πιά. Σὺλλογιζότανε τόδε πῶς τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς μπορούσε μόνος του νὰ πύθῃ μὴν ἀπόγασῃ. Λογάριαζε πῶς θὰ λεπτοῦσε τοὺς γονιούς μας ποῦ θάμπαιναν σὲ βάσανα μὲ τοῦτο, μὰ εὔρισκε πῶς δὲ χωροῦσε κι ἄλλη λύση. Τί; αἰώνια μαράβιζα, αἰώνια ἔξλωνε μπάλωνε; Τὸ πῆγε ἀπόγασῃ, ἀντίς νὰ κατεβῆ σὶ τοιασί, νὰ γ' ἔγῃ ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ἔτσι γλίτωνε πολλὰ πράματα καὶ μάλιστα τὰ θόλενε καλά. Ἡ ἀπόγασῃ μεγάλῃ, πολὺ μεγάλῃ! Κεῖνα τὰ χρόνια ἐξὸν ἀπὸ τὸ «σκῆμα» τῶν κερμαζῶν ποῦ ταξίδευε στὴ Βουλγαρία ἢ στὴ Βλαχία, ἄλλοι ἀπὸ τὸν ἴσο μας δύσκολα ξενητεύονταν, κάποιος στὴ χάση καὶ στὴ γέση. Ὁ γιὸς τοῦ τῆδε πλοῦσιου, ποῦ πῆγαινε στὴν Εὐρώπη καὶ γρόιζε γιαιτὸς ἢ σπουδασμένος ἢ ὁ τῆδε πραγματευτής ποῦ ἐγ' ἔσρε πρῶμα ἀπὸ τὴν Πόλη. Μὰ τεχνίτες, ἔτσι σὰ καλά καθόμνενα, δὲν ἀγ' ἴτανε τὸν τόπο τοῖς, οὔτε καὶ τὰ μέσα εἴταν εὐκόλα γιὰ τέτοια ταξίδια. Ὁ ἴσος μας δὲν εἶχε δεῖ ἀκόμα σιδεροδρόμο, δὲν εἶχε θάλασσα, κι ὁ κόσμος τῆς ἀπόστισσε δὲν τῆς καταιάβαινε. Τὸ νὰ πᾶς στὴν Πόλη, εἴτανε πρῶμα μεγάλο. Σωστὸ χατίρι! Οἱ πὺ κομογεροισμένοι εἴτανε κείνοι ποῦ εἶχαν πᾶγει στὴν Ἀδριανού, ποῦ εἶδαν κεῖ πρῶμο «σελεγοῦν», ποῦ εἶδαν τὴ Μαρίτσα καὶ τὰ τρία ποτάμια μὲ τὰ γιοῦθρα τὰ παλιὰ—«τῆς ἀντίκας»—τὸν Ἀλῆ πια—μεγάλῃ σὶ τὸ δουλοτῆ μὲ χίλια δὲ μαράβιζα τῆς Χαλιμᾶς—τὸν Σονιτᾶν Σελῆμ—τὸ ξακουτὸ τζαμ—κι ἄλλα πράματα, καὶ «τὸ σιδεροδρόμο», ποῦ τὸν ἐγαταζότανε δὲν ἔξρω σὰν τί θεοῦ. Ἡ πολὺ-πολὺ σὶ Ροδοστέ, ποῦ ἀντίκρουσαν τὴ θάλασσα μὲ τὰ καρῆθια καὶ τῆς θάρκες, ποῦ «σὰν καρῆθόσεγλι πάνω σὶ τοῦ ρεῶ κοινιούνται», καὶ τὸν κόσμο «σὰ θαθράκ» νὰ τσαλαθοῦν σὶ τοῦ ρεῶ!

Αὐτὰ κι ἄλλα, κι ὁ Γιώργης θάκονσε ἀπὸ τοὺς κομογεροισμένους. Φαντάστηκε πῶς θὰ μπορούσε νὰ δῇ κι αἰτὸς ἐλ' αὐτὰ τὰ μεγάλα πράματα καὶ νὰ θυμάξῃ τὰ τέσσαρα ἰσιμιά τῆς Ἀδριανούς, «σὶ τὸνα σκεπᾶζ' ἴλλο ἀπ' ὅπου γροῖε' νὰ κοιτάξ'», κ' ἔλυσε τὴν ἀπόγασῃ—ἀπόγασῃ ὀρισμένη—γιὰ τὴν Ἀδριανού. Ἐκεῖ θὰ εὔρισκε μᾶστορα τεχνίτη κι ἀνθρωπο, νὰ γράβῃ ροῦχα κι ὄχι μαράβιζα. Ἐκεῖθε, γανταζότανε πῶς θὰ μπορούσε κερδιζοντας χοῦματι νὰ πύθῃ δῶρο σὶ τὸν πατέρα—ἕνα ὄραιο «σιμπούκ» κερμαζοῦ—καὶ στὴ μάττα μας ἕνα καλὸ «γ' ακιὸν» μεταξωτὸ καὶ τῆς σῶδε τί ἄλλο καλὸ γιὰ μῆς, ποῦ ξαγριζὰ θὰ μᾶς χωριζόταν ἀπὸ κερμὸ γιὰ τὴν τέχνη. Ἡ ἀπόγασῃ ἔ' ἀπόγασῃ.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΑΣΚΑΛΟΙ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙΑ

Τὸ σπουδαιότερο ζήτημα στὴ σύγχρονη γλωσσικὴ ἐξέλιξη εἶναι ἡ γλωσσικὴ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ. Τὸν πεῖδ σπουδαῖο ὄβλο, παίζουσι οἱ δάσκαλοι καὶ τὸ σῶστημα ποῦ θὰ ἀκολουθήσουν. Τὴν ἐγαρμοθεῖσα Δημοτικὴ γλῶσσα πρέπει νὰγαρῶν οἱ δάσκαλοι γιὰ νὰ διδάξουν. Ὅταν κανένας ἀναλαμβάνει ἕνα ἔργον παρὰ τῆς ἀρχῆς του καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἐγαρμῶσῃ τὸ πρῶμα εἶναι τέλεια ἀδύνατο. Ἐκὶ δὴν πρόκειται γιὰ τῆς εὐπλαστες ψυχῆς τῶν μικρῶν παιδιοῦν, ἢ διδασκαλία δίχως συνείδηση εἶναι τρομερὸ κακούρημα. Ἐγαρμῶζει τὸ νόμο ἀγαρματικά, δηλητηριάζει τὴν ἄκακη τοῦ παιδιοῦ ψυχή. Ἐρωτῶ ποῦ νὰ γίνῃ κακούρημα πεῖδ τρομερὸ ἀπ' αὐτό; Ἔχω πολλὰ παραδείγματα νὰ ἀγαφέρω δασκάλων ποῦ ἀσυνειδητὰ ἐξακολουθοῦν τὴ δουλειά τους καὶ παραβαίνουσι κάθε νόμο τῆς Πολιτείας καὶ κάθε ἠθικὸ γιὰ τὸ κατῆκον τους.

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ἡ ζωτικὴ γλῶσσα γιὰ τὴν ψυχή τοῦ παιδιοῦ, πρέπει ζωτικὰ νὰ τοῦ διδασχῆ γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε τὰ θλιβερὰ διδάγματα τῆς πείρας, ποῦ τὰ παιδιὰ σὶ τοῦ σχολεῖο κοιμοῦνται ὄρθια. Δὲ λέω καμιά ὑπερβολή, ἀλλὰ τὴν ἔσρη ἀλήθεια, ποῦ ποῦρε κάθε ἕνας καὶ πολὺ εὐκόλα νὰ ἰδῇ. Οὔτε πάλι νὰκολουθοῦν τὸν ὄδηγὸ τοῦ δασκαλου, ποῦ χρονολογεῖται, ἂν δὲν μὲ γελᾶει τὸ μυαλὸ μου, ἀπὸ τὰ 1842.

Στὴ διδασκαλία τῆς Δημοτικῆς γλώσσας χρειάζεται γιὰ τὸ μικρὸ παιδί ὀρθιὸς ἀρμονικὸ μουσικὸς, προσπάθειες ὑπερβολικῆς καὶ κάποτε ὑπεράνθρωπες. Ὁ δάσκαλος πρέπει νὰ νοιώσῃ πολὺ καλά πῶς κάθε βιβλίον καὶ μάλιστα ἀπὸ τὰ καινούργια ἐκκληρῶνει πολλοὺς σκοπούς. Εἶναι μὲ τέτοιο τρόπο γραμμένα, ὥστε στὴ συνείδηση τῶν παιδιοῦν νὰ προσαρμῶζονται νὰ ἐκκληρῶνουν ἀπαραίτητα κάποιον φιλολογικὸ σκοπὸ καὶ νὰ δίνουσι τὰ πρῶτα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση τοῦ παιδιοῦ. Αὐτὰ τὰ κῆρια πρέπει νὰ γνωρίζῃ κάθε δάσκαλος στὴν ἐπιτέλεση τοῦ σπουδαίου του ἔργου, γιὰ νὰ δείξῃ πῶς θαθεῖ ἐτοιως τὸ Δημοτικισμὸ, αὐτὸ ποῦ ἐδημιούργησε ὁ κῆριος γλωσσολόγος ὁ λαός, στὴν ἀνάπλαση ποῦ ἐπέστη σὶ τὰ θερεῖα τῆς σκλαβιάς γένου.

Ὅραιο παράδειγμα γιὰ μίμηση σὶ τοὺς δάσκαλους, εἴτανε ἡ Ἀλεξάντρα Παπαδοπούλου, ἡ μεγάλῃ ἀτὴ πατριώτισσα καὶ φιλολόγος γυναίκα, ποῦ ἐδαπάνησε τὴν ζωὴ τῆς καὶ ἔζησε τόσον δραστηριότη, προσπιθῶντας νὰ δημιουργήσῃ κατὰ τὸ ἰδανικὸ τέλειον καὶ σὶ τὸ δασκαλικὸ τῆς ἐπάγγελμα καὶ στὴ διηρηματογραφία, ὅπου ἔχει πολὺ καλὴ θέση.

Ἡ ἐπόδειξη μερικῶν παραδειγμάτων θὰ ἀναγκασῇ τοὺς πολλοὺς, ὄχι νὰ σνιμοσῶν ὀρθῶν, πρῶμα γελῶν, ἀλλὰ νὰ προσαρμῶστοῦν μετὰ μακριὰ μελέτη στὴν ἐξέλιξη τοῦ δημοτικισμοῦ ἐδῶ καὶ σὶ τὸν ἐπὶ-δοῦλο Ἑλληνισμὸ, καὶ τότε μονάχα θὰ διδάξουν μὲ καρδιά.

Τότε δὲ μονάχα θὰ δείξουμε πῶς ἔχουμε ἰδανικὸ σκοπὸ, νὰ γίνουσι ὅλοι οἱ σήμερον σχολαστικοὶ δάσκαλοι, πραγματικοὶ λαοφρονεῖς τοῦ ὄραίου Ἰδανικοῦ μὲ συνείδηση. Ὁ νόμος περιτενεῖ ὅπου λειπορθεῖ ἢ σνείδηση.

Παλὸ Φάληρο

ΑΛΕΞΑΝΤΡΟΣ Κ. ΜΩΡΑΪΤΗΣ